

מס' 3 - התקסמות חמאס ברצועת עזה

שורשיו של ארגון הטרור חמאס המוכר לנו היום נטועים עוד בשנות העשרים של המאה הקודמת. במצרים של שנות העשרים קמה תנועת "האחים המוסלמים" שחרטה על דגלה את הפצת האסלאם בדרכים של שלום ומתינות מלמטה למעלה, מהאזרחים הפשוטים עד השלטון. הסלוגן הידוע "האסלאם הוא הפתרון", המזוהה עם התנועה, אומר במילים אחרות שהאסלאם צריך לגעת בכל תחום בחיים – בפוליטיקה, בחברה ובכלכלה. אבות התנועה היו השייח' והמופתי הידוע, יוסוף אל-קראד'אווי, חסן אל-בנא וסייד קוטב.

האחרון, קוטב, הקצין את הרעיון של תנועה - הוא הפך אותה לקבוצה מיליטנטית הדוגלת בג'יהאד אלים כנגד השליטים. בספריו כתב קוטב, ובצורה ארסית למדי, על התרבות המערבית הפסולה בעיניו, כנגד החילון, נגד היהודים ומדינת ישראל. תפיסת עולם זו עוררה אנשים כמו שייח' אחמד יאסין להקים את חמאס (1987) – ברוחו של סייד קוטב.

חמאס הוא ראשי תיבות של "חראכת אל-מוקוואמה אל-אסלאמיה" – תנועת ההתנגדות האסלאמית. ארגון זה הוא למעשה תולדה של האינתיפאדה הראשונה, אך לא רק. הקמתו ועלייתו של חמאס מהווה אפוא שינוי בהלך הרוח של הרחוב הפלסטיני, שכן טרם הופעתו פעלו למען האוכלוסייה הפלסטינית הארגונים אש"ף ובהמשך פת"ח, שהיו ארגונים חילוניים. האידאה הדתית של חמאס היתה חידוש שסחף אחריו רבים וסימל את המיאוס מהתנועות הקודמות.

על אף שחמאס בתחילת דרכו היה ארגון קטן הוא פרץ לתודעה במהירות. תחילה עסק הארגון ב"דעווה", כלומר – קירוב והכשרת הלבבות לאסלאם בצורה מתונה. הוא עשה זאת על ידי הקמתם של מוסדות רווחה, חינוך, צדקה והקמת תנועות נוער וחוגי בית. כך יכול היה חמאס למשוך אליו קהל שראה בחמאס את גואלם של המדוכאים עלי האדמות ומאס בכישלון המתמשך של אש"ף ושל החילוניות הפלסטינית. באופן זה החל חמאס להנחיל ולהפיץ את האידיאולוגיה שלו בקרב התושבים.

אמנת חמאס מ-1988 היא הצהרה רשמית ומכוננת בה חמאס מגדיר מהי מטרתו, מהם יעדיו וכיצד הוא מתכוון להשיג יעדים אלה. באמנה זו חמאס מציג עצמו כשומר של העם הפלסטיני, וכישות היחידה שיכולה לקרוא תיגר על מדינת ישראל הכובשת והכופרת בדרך של ג'יהאד אלים.

בשנים אלה חמאס המשיך להתחזק ולמצב עצמו כארגון בעל השפעה וכוח ברצועה עזה. על פי ההערכות, בתקופה זו השפעתו של שייח' אחמד יאסין חלה על כ-40% מהמסגדים ברצועה, שם היו נישאות "חוטבות" - דרשות פוליטיות שתוכנן היה רעיל ומסית נגד ישראל והיהודים. זמן קצר אח"כ החל חמאס לממש את אמנתו בפעולות טרור נגד ישראל כמו חטיפתם של שני חיילים ישראלים ב-1989. ביולי אותה שנה הם גרמו להתנגשות של אוטובוס ישראלי ולמותם של 16 בני אדם.

אירוע חשוב הרלוונטי היום במיוחד היה כריתת ברית של ארגון חמאס עם הרפובליקה האסלאמית של איראן בשלהי 1989 בואכה 1990. עד אותו הסכם איראן מימנה, חיזקה וטיפחה את בן חסותה, ארגון חיזבאללה הלבנוני. למרות ההבדלים הדתיים בין איראן השיעית לחמאס הסוני, היה להם מכנה משותף: "שחרור פלסטין". על פי ההערכות של ראש ה-CIA, איראן העבירה לחמאס בשנים 1988-1994 יותר מ-100 מיליון דולר. ב-1991 אף נפתח משרד של חמאס בלב טהרן.

מס' 3 - התקסמות לחמאס ברצועת עזה

באותה שנה חמאס התחיל להתבסס כארגון טרור. חמאס הקים את הזרוע הצבאית שלו - גדודי עז א-דין אל-קסאם. שנות התשעים מאופיינות כעשור קשה מאוד למדינת ישראל. בגין פיגועי התאבדות קשים שגרמו למותם של מאות בני אדם הכריז הממשל האמריקני על ארגון חמאס כארגון טרור. במשך אותו עשור נשמרה מערכת היחסים הטובה בין איראן לחמאס, כאשר האחרונים הוזמנו לעיתים קרובות לוועידות שונות בהשתתפות מדינות רבות מהעולם הערבי.

האירוע האחרון, ואולי החשוב ביותר בתולדותיו של הארגון (טרם מלחמת "חרבות הברזל") היה ההשתלטות על רצועת עזה לאחר שניצחו בבחירות ב-2007. החל מאותו רגע, חמאס תפס מקומה של הרשות הפלסטינית כשליט (בלעדיו) בשטח הרצועה. הארגון גרש את אנשי הרשות הפלסטינית, אסר מתנגדים והוציא להורג פלסטינים שנמנו על ארגון פת"ח. חמאס עושה כל שביכולתו כדי למנוע התקוממות עממית ומחסל את יריביו הפוליטיים.

בשנים אלה חמאס התעצם משמעותית וניצל את מעמדו כריבון בשטח. בסיועה של איראן הועברו לעזה דרך איסמעיל הנייה, ראש הממשל של חמאס-עזה, כ-250 מיליון דולרים (עלייה משמעותית ביחס לשנים קודמות). כלי נשק זרמו דרך המנהרות ממצרים. מנהרות אלו מילאו תפקיד חשוב בהברחת סחורות ואספקה של מוצרים בסיסיים לרצועה. בהמשך, חמאס הרחיב את השימוש במנהרות צעד אחד קדימה, ובנה אותן בקצב מואץ על מנת לאפשר לפעילי הארגון ובכיריו לנוע דרכן, להתחבא בהן ואף להילחם בתוכן. המשך התעצמותו של חמאס מבחינה צבאית ופיתוחן של תשתיות בדגש על לוחמת המנהרות אפשרו את התנאים להתקפתו ב-7 באוקטובר.